

УДК 349

DOI <https://doi.org/10.32782/apdp.v103.2024.16>*Я. Я. Мельник*

МОБІЛІЗАЦІЯ ЗАСУДЖЕНИХ ДО ПОЗБАВЛЕННЯ ВОЛІ В КОНТЕКСТІ РЕДУКЦІЇ СОЦІАЛЬНОЇ ІЗОЛЯЦІЇ

Постановка проблеми. Мобілізація засуджених до позбавлення волі є новелою вітчизняного кримінального та кримінально-правового законодавства. Вона передбачає зміни у векторі кримінально-правової політики, яка тягне наслідком впливу на соціальну ізоляцію засуджених осіб, які мобілізовані.

Натомість, сама по собі ізоляція особи в зв'язку із її засудженням до позбавлення волі, так чи інакше проблематично позначається на реалізації ними соціальних прав, свобод та інтересів. Ця саме проблема присутня і стосовно тих осіб, які звільненні від відбуття покарання в наслідок мобілізації. Адже йдеться про ряд законодавчих прогалин кримінально-виконавчого та соціально-правового характеру, які мали б запустити процес «ресоціалізації», сприяти «реалізації соціальних прав», власне, окреслити щонайменше питання «правової політики» у цій сфері та надати відповідь стосовно такого: як «мобілізація» корегується із «ресоціалізацією» засуджених до позбавлення волі, які мають право чи то скористались ним в зв'язку із мобілізацією? Тобто, йдеться про певний процес відновлення засудженого, його соціальне включення в «суспільство» задля виконання конституційного обов'язку? Яка тут закладена ідея правової політики? Соціальна?, і т.д.

Відтак, очевидно, що питання інституту ізоляції з точки зору щонайменше соціального права, має бути проаналізовано на доктринальному рівні за соціально-правовими критеріями відповідності кореляції «ізоляції», «мобілізації», «ресоціалізації».

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Аналізуючи наукові доробки, які стосуються проблем мобілізації засуджених до позбавлення волі, а також проблем правової політики й реалізації ними соціальних прав у світлі редукції інституту ізоляції, варто вказати на вчених, наукові доробки яких, стосувались досліджень у цих напрямках.

Зокрема, у правовій доктрині питаннями реалізації прав засудженими до позбавлення волі та кримінально-правовою політикою в Україні переймались чимало вчених-правників. Посеред таких, можливо відмітити – Н.В. Рожанську [11], П.Л. Фріса [13], В.О. Човгана [19], Т.О. Черезову [14, с. 234–240; 15, с. 37–45; 16, с. 44–50; 17, с. 241–246; 18, с. 71–82], Д.В. Ягунова [20; 21, с. 154–160] та деяких інших. Проте питання, які вони піднімали, хоч є об'єктивними, але зосереджені на власних фрагментарних епізодах пошуку і вирішення проблем права.

На разі, залишились відкритими питання соціальної теорії та філософії права, як і власне питання самої редукції. Все це призвело до того, що не вдається відстежити контекст правової політики мобілізації засуджених до позбавлення волі. Адже, попередньо уявляється, що випали /залишились поза увагою/ проблемні

питання реалізації ними соціальних прав у «перехідний період», питання їх «ресоціалізації», і, що не менш видається важливим, то це питання інституту соціальної ізоляції. Це і спонукає нас до постановки відповідного завдання та його вирішення на доктринальному рівні.

Метою статті є дослідження інституту мобілізації засуджених до позбавлення волі у світлі редукції соціальної ізоляції. Вирішення цього завдання надасть можливість відстежити зміни у векторі кримінально-правової політики та її вплив на реалізацію соціальних прав та соціальну ізоляцію засуджених осіб, які мобілізовані.

Викладення основного матеріалу. У навчальному посібнику із загальної соціологічної теорії зазначається, що людина, як соціальна істота, виникає тоді, коли сформована здатність самоконтролю. Відхилення від норми, яке визнається більшістю членів суспільства як осудливе і неприпустиме, називається девіацією. Саме ці процеси девіації є невід'ємними від стану нормативності, оскільки визначаються через співвідношення уявлень про «норму» і «відхилення». Натомість негативні девіації свідчать про системний конфлікт між особистістю і суспільством. До них відносять, насамперед, самогубство, проституцію, наркоманію, алкоголізм і злочинність. До позитивних форм девіації відносять творчість, героїзм та інновації [11, с. 78]. Відповідно, стає очевидним, що засуджені особи до позбавлення волі можуть підпадати під девіантну характеристику, питання по якій може бути відкритим. Тобто, суспільна небезпечність (конфлікт із суспільством, із соціальними відносинами) не знятий.

Не було б зайвим вказати на аксіологічний (ціннісний) аспект даної проблеми. Зокрема, на думку М. Бойченко, який досліджував проблеми соціальної філософії, до її фундаментальних проблем варто віднести передусім проблему цінностей в її взаємозв'язку з проблемою відтворення і розвитку соціальних спільнот, проблему забезпечення спільного соціального ладу, який охоплює велику сукупність різномірних спільнот, а також проблему забезпечення самоідентичності та свободи особистості за умов суспільства високої складності [2, с. 70]. Такі переконання, вочевидь акцентують увагу та загострюють проблематику стосовно «забезпечення ладу», проблему «самоідентифікації» (через добро і зло, справедливо та не справедливо; патріотично та не патріотично) у суспільстві та цих же самих «складних» умов суспільства мобілізації осіб, засуджених до позбавлення волі.

Також, на думку М. Бойченко, саме ці три проблеми він вважає наріжними для соціальної філософії – адже їх граничне розв'язання доступне лише для соціальної філософії, а з іншого боку, таке принципове розв'язання цих проблем, на його думку, дає визначеність у змістових, світоглядних та методологічних питаннях, які мають вирішальне значення не лише для соціальної філософії, але й для всіх видів і форм соціального пізнання – наукового та поза-наукового, нормативного та дескриптивного, позитивістського та конструкціоністського, консервативного та ліберального, орієнтованого на динамічну соціальну рівновагу та орієнтованого на радикальні соціальні зміни, традиційного та критичного, системного та анти-системного і багатьох інших [2, с. 70]. Отже, дійсно, постає питання і для правового позитивізму, і для правотворчості, і для соціального

обслуговування та соціального забезпечення, як і постає питання для соціальної та кримінально-виконавчої політики стосовно реалізації мобілізованими особами своїх прав, свобод та інтересів в ході впровадження такої «моделі» ресоціалізації.

Так, аналізуючи чинне законодавство, яке регулює питання ресоціалізації варто предметно відмітити наступне.

Так, Законом № 11079-1 від 28.03.2024 «Про внесення змін до Кримінального, Кримінального процесуального, Кримінально-виконавчого кодексів України та інших законів України щодо запровадження інституту умовно-дострокового звільнення осіб від відбування покарання для безпосередньої їх участі у обороні країни, захисті її незалежності та територіальній цілісності» було введено та передбачено «умовно-дострокове звільнення від відбування покарання для проходження військової служби» (ст. 81–1 КК України); «порядок умовно-дострокового звільнення від відбування покарання для проходження військової служби» (ст. 154–1 КВК України), тощо [9].

Натомість, варто мати на увазі, що зміст ч. 2 ст. 65 КК України вказує на те, що «... особі, яка вчинила кримінальне правопорушення, має бути призначене покарання, *необхідне й достатнє для її виправлення та попередження нових кримінальних правопорушень*. Більш суворий вид покарання з числа передбачених за вчинене кримінальне правопорушення призначається лише у разі, якщо менш суворий вид покарання буде недостатній для виправлення особи та попередження вчинення нею нових кримінальних правопорушень ...» [6]. Тут, виникає така проблема: ідея «виправлення» та «попередження нових кримінальних правопорушень» не впливає із рішення (вироку) суду, а з інших нормативно-правових актів, які постановленні під час чи в ході виконання/відбуття покарання. Отже, рішення суду націлене вочевидь на інший аспект кримінально-правової політики.

У ст. 6 Кримінально-виконавчого кодексу України (*надалі* – КВК України) зазначено, що «... виправлення засудженого – процес позитивних змін, які відбуваються в його особистості та створюють у нього готовність до самокерованої праволухняної поведінки...» (ч. 1) [7]. А «ресоціалізація» відповідно до ч. 2 цієї статті, означає «... *свідоме* відновлення засудженого в соціальному статусі повноправного члена суспільства; повернення його до самостійного загальноприйнятого соціально-нормативного життя в суспільстві... («свідоме», курсив власний – *Я.М.*)» [7]. Отже, цінність норми у пошуку «свідомого», «відновлення», «загальноприйнятого соціально-нормативного життя». Про герменевтичний аспект того, на які відносини та нормативно-правове регулювання може поширюватись «свідомість» в період воєнного стану, мобілізації можна констатувати, що вочевидь чи не однією метою – захистом Батьківщини.

Згідно змісту інших частин ст. 6 КВК України визначено, що необхідною умовою ресоціалізації є якраз саме виправлення засудженого [7]. А основними «... засобами виправлення і ресоціалізації засуджених є встановлений порядок виконання та відбування покарання (режим), пробація, суспільно корисна праця, соціально-виховна робота, загальноосвітнє і професійно-технічне навчання, громадський вплив [7]; засоби виправлення і ресоціалізації засуджених застосовуються з урахуванням виду покарання, особистості засудженого, характеру, ступеня

суспільної небезпеки і мотивів вчиненого кримінального правопорушення та поведінки засудженого під час відбування покарання ...» [7]. Отже, засоби виправлення і ресоціалізації засуджених доволі об'ємні у часі та порядку виконання. Тому питання форм девійції та ресоціалізації, як процесу та інституту, не співпадають коли йдеться про звільнення засудженого до позбавлення волі в зв'язку із мобілізацією. Відтак не співпадає питання кримінально-правової політики, готовності особи реалізувати свої соціальні права, бути соціально-включеним у суспільство. Зрештою, чи є тоді виконуваним рішення суду, чи продуковане ним право (в широкому розумінні/ряд рішень/, а не як окремий казуїстичний акт правосуддя) забезпечує ідею верховенства права?

Враховуючи викладене, слід звернути увагу на правову політику.

Під нею розуміють системну, науково-обґрунтовану діяльність державних і муніципальних органів, громадських об'єднань, спрямована на вироблення стратегії правового розвитку суспільства, створення ефективного механізму правового регулювання, забезпечення прав і свобод людини і громадянина, формування правової державності [3, с. 492]. До головних методів правової політики відносять переконання і примус: правове виховання і правова освіта, здійснення превентивних заходів, встановлення відповідальності тощо [3, с. 492–494]. А сучасна правова політика виходить з того, що би адаптувати своє законодавство до правових стандартів ЄС ...» [3, с. 495].

В юридичній енциклопедії зазначається, що процес утворення міжнародних стандартів прав людини поєднує розуміння природного (соціально-природного) походження останніх та позитивістський підхід до з'ясування змісту відповідних положень, який забезпечує наявність правового змісту і форми приписів, що можуть виступати як стандарти та еталони [3, с. 295]. Стандартам присутня така ознака як історико-динамічність в силу того, що терміно-поняття міжнародних стандартів прав людини змінюється, бо залежать від конкретних історичних обставин, від досягнутого рівня розвитку суспільства [3, с. 297]. До міжнародних стандартів щодо в'язнів, відносять так звані Джакартські принципи. Зокрема, у Аналізі міжнародних та національних актів в аспекті ризиків дискримінації чи насильства над засудженими, вмотивованому ненавистю на основі сексуальної орієнтації та гендерної дискримінації звертається увага на Принцип 9 та Принцип 10 [1]. А саме, у таких йдеться про наступне:

У відповідності до «... *Принципу 9* держави повинні: (1) забезпечити, щоб тримання в ув'язненні уникало подальшої маргіналізації осіб на основі сексуальної орієнтації або гендерної ідентичності або піддавання їх ризику насильства, жорстокого поводження чи фізичного, психічного чи сексуального насильства; (2) забезпечити належний доступ до медичної допомоги та консультування відповідно до потреб осіб, які перебувають в ув'язненні, визнаючи будь-які особливі потреби людей на основі їх сексуальної орієнтації або гендерної ідентичності, в тому числі щодо репродуктивного здоров'я, доступу до інформації про ВІЛ / СНІД та відповідного лікування та доступу до гормональної чи іншої терапії, а також до процедур щодо зміни статі у разі потреби; (3) забезпечити, наскільки це можливо, участь усіх ув'язнених у прийнятті рішень щодо місця ув'язнення відповідно до їхньої сексу-

альної орієнтації та гендерної ідентичності; (4) вжити захисних заходів для всіх в'язнів, вразливих до насильства або жорстокого поводження на основі їхньої сексуальної орієнтації, гендерної ідентичності або гендерних проявів, та забезпечити, наскільки це раціонально можливо, щоб такі захисні заходи не передбачали більшого обмеження їхніх прав, ніж обмеження прав загального тюремного населення; (5) забезпечити, щоб тривалі побачення, де це дозволено, надавались на рівних засадах усім ув'язненим та засудженим, незалежно від статі їхнього партнера; (6) забезпечити незалежний моніторинг місць несвободи з боку держави, а також неурядових організацій, включаючи організації, що працюють у сферах сексуальної орієнтації та гендерної ідентичності; (7) проводити програми навчання та підвищення обізнаності для в'язничного персоналу та всіх інших посадових осіб у державному та приватному секторах, які зайняті в місцях позбавлення волі, щодо міжнародних стандартів прав людини та принципів рівності та недискримінації, в тому числі стосовно сексуальної орієнтації та гендерної ідентичності ...» [1].

А відповідно до «... Принципу 10 держави повинні: (1) вжити всіх необхідних законодавчих, адміністративних та інших заходів для запобігання та забезпечення захисту від катувань та жорстокого, нелюдського або такого, що принижує гідність, поводження чи покарання, вчиненого з причин, що стосуються сексуальної орієнтації або гендерної ідентичності жертви, а також підбурювання до таких дій; (2) вжити всіх раціональних заходів для виявлення жертв катувань та жорстокого, нелюдського або такого, що принижує гідність, поводження чи покарання, скоєного з причин, що стосуються сексуальної орієнтації або гендерної ідентичності, та створити відповідні засоби правового захисту, включаючи відшкодування та відшкодування шкоди, а також, у разі потреби, медичну та психологічну підтримку; (3) здійснювати програми підготовки та підвищення обізнаності для поліції, в'язничного персоналу та всіх інших керівників у державному та приватному секторах, які можуть вчиняти такі дії або запобігти їм ...» [1].

Отже, очевидно, що питання правового регулювання ізоляції присутнє у Принципах № 9 та № 10 у міжнародних документах, зокрема, в Джакартських принципах. Це спонукає нас до необхідності, детальніше звернути увагу на аспект саме ізоляції.

Так, у словнику української мови слово «ізоляція» позначається як стан, як дія, як процес і походить від ізолювати та ізолюваний. До прикладу, слово «ізолювати» пояснюється як «помістивши окремо, позбавляти можливості контакту з іншими (про інфекційних хворих, ув'язнених і т.д.)». А «ізолюваний» тлумачиться як той, «...який розділяє щось, не дозволяє чому-небудь змішуватися; який відокремлює, ізолює що-небудь від навколишнього середовища» [10, с. 449]. Натомість, на рівні держави, існує термін «ізоляціонізм», який пояснюється як «... політика державної замкнутості, соціально-економічної відокремленості» [10, с. 450].

Політичний оглядач, публіцист Н. Заноз, у своїй статі, наданій для «Радіо свобода», зазначає, що «... Ізоляція – це втеча від відповідальності. Втеча від скоєного. Неготовність визнати свою слабкість. Повторення помилки майже столітньої давності, коли людство не сприйняло «совіцький» комунізм та німецький нацизм як загрозу для всіх ...» [4]. Окрім того, у одній із публікацій зазначається, що

«... країни можуть приймати ізоляціоністську політику з різних причин, включаючи прагнення зберегти національну ідентичність, захистити внутрішній ринок від зовнішньої конкуренції, уникнути зовнішніх конфліктів або зміцнити авторитарну владу. Однак, в умовах глобалізації та міжнародної інтеграції, ізоляціонізм нерідко призводить до відставання в економічному та технологічному розвитку, а також до міжнародної ізоляції...» [5]. Також зазначається, що «...соціальна ізоляція, як один з аспектів ізоляціонізму, включає відчуття відокремленості та відсутності зв'язку з іншими людьми. Дослідження показують, що тривала соціальна ізоляція може призвести до збільшення стресу, депресії та анкіозності...» [5].

У психології, досліджуючи проблеми соціофобії, як результату соціальної ізоляції, деякі дослідники у науковій статті приходять до висновку у тому, що «... результати діагностувальних методик показали, що соціальна ізоляція має незначний вплив на тривожність опитуваних. ... Карантинні обмеження та війна значно вплинули на психічне, ментальне та матеріальне становище громадян, проте зараз ми можемо спостерігати картину, як дедалі більше української молоді повертається в країну та до свого звичного способу життя загалом, пристосовуючись до нових реалій і шукаючи нові шляхи подолання труднощів [8].

Таким чином, по суті, аналізуючи наведене стосовно «ізоляції», «мобілізації», «ресоціалізації», виникає питання стосовно певних процесів, які у філософії окреслюються терміном «редукція». Адже «редукція» – в предметному розумінні редукція – це ніщо інше як дії або процеси націлені на (а) зменшення об'єктів (аж до їх зникнення), зменшення певної кількості (величини); (б) відновлення об'єкта, його властивостей, стану; (в) спрощення структури об'єкта [12, с. 543]. По суті, редукція, окреслює питання стосовно об'єктів а не суб'єктів. Попри це, слідуючи аналогії та аплікації цього поняття постає за очевидне, що процеси «ізоляції», «мобілізації», «ресоціалізації» та правової політики обумовлюються процесами редукції. Можливо навіть сказати «правової редукції», «редукції соціальної ізоляції» тощо.

У багатьох випадках редукція може розглядатись як процедура, «обернена» до процедури пояснення. Так, Р. теорії Т₁ до Т₂ означає, що поняття і закони (принципи) теорії одержують своє обґрунтування (пояснення) або інтерпретацію через поняття і закони теорії Т₂, яка відіграє роль більш «фундаментальної» (напр., співвідношення акустики і механіки). Редукція широко використовується в природничих і соціогуманітарних науках, в математиці і логіці [12, с. 544].

За таким умов, варто констатувати, що на сьогодні, питання редукції у правовій доктрині не використовується, а ні в філософії права, ані в основних чи спеціальних галузях права – цивільному та трудовому праві, адміністративному праві, соціальному праві тощо. Ці питання утворюють прогалину у правовій доктрині стосовно правової політики, соціальної політики, політики ізоляції особи, а, відтак, і в політиці забезпечення втілення соціальних прав засудженими до позбавлення волі, політики їх ресоціалізації, політики мобілізації зокрема.

Висновки. Результати аналізу наукових праць в ході даного дослідження вирішення проблем соціальної теорії мобілізації засуджених до позбавлення волі у світлі редукції інституту ізоляції, надає можливість більш точно констатувати про те, що процеси відновлення засуджених в контексті спрощення підходу

у період воєнного стану набули особливого політико-правового аспекту ресоціалізації, за яким криється відновлення довіри перед батьківщиною засуджених. Очевидно і те, що із цим процесом пов'язана зміна соціально-правової політики, зміна кримінально-виконавчої політики, і, звісно, кримінально-процесуальної політики держави. Відповідно, усі ці питання лежать в ключі лібералізації соціального підходу до виконання функцій держави по дотриманню правопорядку, відновлення справедливості перед державою, а також, встановлення соціального діалогу на рівні «державна – засуджений».

Література

1. Аналіз міжнародних та національних актів в аспекті ризиків дискримінації чи насильства над засудженими, вмотивованому ненавистю на основі сексуальної орієнтації та гендерної дискримінації. URL: <https://notorture.org.ua/wp-content/uploads/2021/07/%D0%94%D1%80%D0%B0%D1%84%D1%82-%D0%B4%D0%BE%D1%81%D0%BB%D1%96%D0%B4%D0%B6%D0%B5%D0%BD%D0%BD%D1%8F-%D0%A7%D0%BE%D0%B2%D0%B3%D0%B0%D0%BD-%D0%92.-.docx.pdf> (дата звернення 22.07.2024).
2. Бойченко М. Соціальна філософія як загальна соціальна теорія та навчальна дисципліна. *Філософська думка*. 2013. № 5. С. 70. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Philos_2013_5_10 (дата звернення 22.07.2024).
3. Велика українська енциклопедія: у 20т. Х. : Право, 2016. Т. 3: Загальна теорія права / редкол.: О.В. Петришин (голова) та ін.; Нац. акад. прав. наук України; Ін-т держави і права імені В.М. Корецького НАН України; Нац.юрід. ун-т імені Ярослава Мудрого. 2017. С. 492.
4. Заноз Н. Ізоляціонізм не врятує від проблем. Ізоляція – це втеча від відповідальності. *Радіо свобода*. 12 грудня 2016, 16:15. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/28172002.html> (дата звернення 22.07.2024).
5. Ізоляціонізм – що це таке, визначення, суть, принципи та історичні приклади. Хто такі Ізоляціоністи. Termin.in.ua – 2019–2024 – © All rights reserved. URL: <https://termin.in.ua/izoliatsionizm-izoliatsionisty/> (дата звернення 22.07.2024).
6. Кримінальний кодекс України : Закон від 5 квітня 2001 року № 2341-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text>
7. Кримінально-виконавчий кодекс України : Закон від 11 липня 2003 року № 1129-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1129-15#Text> (дата звернення 22.07.2024).
8. Лисенкова І.П., Данилова А.С., Очнева М.С. Соціофобія як результат соціальної ізоляції. *Слобожанський науковий вісник. Серія Психологія*, випуск 1, 2024. URL: <https://journals.spu.sumy.ua/index.php/psy/article/view/322/299> (дата звернення 22.07.2024).
9. Про внесення змін до Кримінального, Кримінального процесуального, Кримінально-виконавчого кодексів України та інших законів України щодо запровадження інституту умовно-дострокового звільнення осіб від відбування покарання для безпосередньої їх участі у обороні країни, захисті її незалежності та територіальній цілісності : Закон України від 08.05.2024 № 3687-IX. URL: [blob:https://itd.rada.gov.ua/292f3c76-00e5-40c3-8f5c-b608ad953a26](https://itd.rada.gov.ua/292f3c76-00e5-40c3-8f5c-b608ad953a26)
10. Словник української мови. Том шостий. Згага- кварта. *Український мовно-інформаційний фонд*. Київ. 2015. С. 449.
11. Рожанська Н.В. Загальна соціологічна теорія : навч. посіб. / Н. В. Рожанська, О. М. Дрожанова, О. А. Онофрійчук за наук. ред. І. А. Мейжис, В. Л. Гавелі. Миколаїв : Вид-во ЧНУ ім. Петра Могили, 2017. 336 с.
12. Філософський енциклопедичний словник / НАН України, Ін-т філософії імені Г. С. Сковороди; [редкол.: В.І. Шинкарук (голова) та ін.]. Київ : Абрис, 2002. 742 с.
13. Фріс П.Л. Кримінально-правова політика Української держави: теоретичні, історичні та правові проблеми. Монографія. К.: АТІКА, 2005. 332 с.
14. Черезова Т. Поняття та ознаки реалізації соціальних прав засуджених до позбавлення волі. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2023. № 10. С. 234–240.
15. Черезова Т. Форми реалізації соціальних прав засудженими до позбавлення волі: деякі питання юридичної конструкції. *Прикарпатський юридичний вісник*. 2023. № 4. С. 37–45.

16. Черезова Т. Проблеми диференціації соціальних прав засуджених до позбавлення волі та проблеми їх класифікації. *Приватне та публічне право*. 2023. № 3. С. 44–50.

17. Черезова Т. Поняття та сутність соціальних прав засуджених до позбавлення волі. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2023. № 11. С. 241–246.

18. Черезова Т. Забезпечення соціально-правовою політикою реалізації соціальних прав засуджених до позбавлення волі. *Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції*. 2023. № 4. С. 71–82.

19. Човган В.О. Обмеження прав в'язнів: правова природа та обґрунтування. Монографія / В. О. Човган; ГО «Харківська правозахисна група». Харків : Права людини, 2017. 608 с.

20. Ягунов Д. В. Пенітенціарна політика як складова соціального контролю : монографія. Одеса : Фенікс, 2020. 674 с.

21. Ягунов Д. Пенітенціарна реформа як загроза правам людини. *Право України*. 2017. № 4. С. 154–160.

Анотація

Мельник Я. Я. Мобілізація засуджених до позбавлення волі в контексті редукції соціальної ізоляції. – Стаття.

У статті проводиться дослідження інституту мобілізації засуджених до позбавлення волі у світлі редукції соціальної ізоляції. Ставиться завдання про утворення можливості відстежити зміни у векторі кримінально-правової політики та з'ясувати її вплив на реалізацію соціальних прав та соціальну ізоляцію засуджених осіб, які мобілізовані.

У ході дослідження аналізується чинне законодавство та наукові публікації у напрямку з'ясування проблем інституту мобілізації засуджених до позбавлення волі у світлі редукції соціальної ізоляції.

В ході дослідження автор доводить, що на сьогодні, питання редукції у правовій доктрині не використовується, а ні в філософії права, ані в основних чи спеціальних галузях права – цивільному та трудовому праві, адміністративному праві, соціальному праві тощо. Тому автор констатує, що ці питання утворюють прогалину у правовій доктрині стосовно правової політики, соціальної політики, політики ізоляції особи, а, відтак, і в політиці забезпечення втілення соціальних прав засудженими до позбавлення волі, політики їх ресоціалізації, політики мобілізації зокрема.

За результатами дослідження автор приходить до висновку у тому, що вирішення проблем соціальної теорії мобілізації засуджених до позбавлення волі у світлі редукції інституту ізоляції, надає можливість більш точно констатувати про те, що процеси відновлення засуджених в контексті спрощення підходу у період воєнного стану набули особливого політико-правового аспекту ресоціалізації, за яким криється відновлення довіри перед батьківщиною засуджених. Також, на думку автора є очевидним і те, що із цим процесом пов'язана зміна соціально-правової політики, зміна кримінально-виконавчої політики, і, звісно, кримінально-процесуальної політики держави.

Відповідно, усі ці питання лежать в ключі лібералізації соціального підходу до виконання функцій держави по дотриманню правопорядку, відновлення справедливості перед державою, а також, встановлення соціального діалогу на рівні «держави – засуджений».

Ключові слова: реалізація права, соціальні права, позбавлення волі, засуджені, ресоціалізація, правова політика, мобілізація.

Summary

Melnyk Ya. Ya. Mobilization of those sentenced to imprisonment in the context of reducing social isolation. – Article.

The article examines the institution of mobilization of those sentenced to imprisonment in the light of the reduction of social isolation. The task is to create an opportunity to track changes in the vector of criminal law policy and find out its impact on the realization of social rights and social isolation of convicted persons who are mobilized. In the course of the study, the current legislation and scientific publications are analyzed in the direction of clarifying the problems of the institution of mobilization of those sentenced to imprisonment in the light of the reduction of social isolation. In the course of the research, the author proves that today the issue of reduction is not used in legal doctrine, nor in the philosophy of law, nor in the main or special branches of law – civil and labor law, administrative law, social law, etc.

Therefore, the author states that these questions form a gap in the legal doctrine regarding legal policy, social policy, the policy of isolating a person, and, therefore, in the policy of ensuring the social rights of those sentenced to deprivation of liberty, the policy of their resocialization, the policy of mobilization in particular.

According to the results of the research, the author comes to the conclusion that solving the problems of the social theory of the mobilization of convicts to deprivation of liberty in the light of the reduction of the institution of isolation, provides an opportunity to state more precisely that the processes of convict rehabilitation in the context of the simplification of the approach during the period of martial law acquired a special political the legal aspect of resocialization, behind which lies the restoration of trust in the homeland of the convicts.

Also, in the author's opinion, it is obvious that this process involves a change in social and legal policy, a change in criminal enforcement policy, and, of course, the state's criminal procedural policy. Accordingly, all these issues lie in the key to the liberalization of the social approach to the performance of the functions of the state in maintaining law and order, restoring justice to the state, as well as establishing a social dialogue at the level of «the state - the convicted».

Key words: implementation of law, social rights, deprivation of liberty, convicts, resocialization, legal policy, mobilization.